

Φύλλο Εργασίας

Θέμα: «Στο λημέρι του Κατσαντώνη» Θεόφιλος Χατζημιχαήλ

Στόχος:

Να γνωρίσουμε τον Κατσαντώνη μέσα από την Ιστορία, τη Λογοτεχνία και την Τέχνη. Παρατηρούμε τον πίνακα του Θεόφилου, διαβάζουμε ένα δημοτικό τραγούδι και συζητούμε για τη σημασία του ήρωα.

Μέρος Α: Παρατήρηση Πίνακα

1. Τι βλέπεις πρώτα στον πίνακα;
2. Ποιες μορφές ξεχωρίζεις; Πού βρίσκονται;
3. Ποια χρώματα κυριαρχούν; Τι ατμόσφαιρα δημιουργούν;
4. Ποια είναι η θέση του Κατσαντώνη στη σύνθεση; Τι σημαίνει;
5. Τι συναισθήματα σου προκαλεί η σκηνή;

Μέρος Β: Απόσπασμα Δημοτικού Τραγουδιού

*«Απόζω λέει το ξώγραμμα και μέσα λέει το γράμμα,
μου πήραν τη γυναίκα μου, το μοναχό παιδί μου.*

*Χίλιοι την παν από μπροστά και πεντακόσιοι πίσω,
ο Βελεγκέκας το σκυλί, το άπιστο ζαγάρι.*

*Παιδιά μ' χαζίρι γίνετε, πάρετε τα ντουφέκια,
μεσ' τον Αϊ-Γιάνν' θα πάγωμε, θα κάμωμε καρτέρι,*

κι αν τύχη δεν προφτάκωμε, στα Γιάννενα θα μπούμε»

6. Πώς παρουσιάζεται ο Κατσαντώνης στο τραγούδι;
7. Τι διαφορές βρίσκεις ανάμεσα στον πίνακα και το τραγούδι;
8. Γιατί πιστεύεις ότι οι άνθρωποι έφτιαξαν τραγούδια για τον Κατσαντώνη;

Μέρος Γ: Ιστορικό Σημείωμα

(βλ. Βιβλιογραφία)

Ο Κατσαντώνης (Αντώνης Μακρυγιάννης, 1775–28 Σεπτεμβρίου 1808) ήταν ήρωας του προεπαναστατικού Ελληνισμού. Υπήρξε αρχηγός Ελλήνων κλεφταρματολών, εθνομάρτυρας, πρόδρομος του 1821. Πολέμησε εναντίον των Τουρκαλβανών του Αλή Πασά και έγινε θρύλος με τα κατορθώματά του. Έζησε και έδρασε στα βουνά των Αγράφων και των γύρω περιοχών. Ο Κατσαντώνης, σύμφωνα με το Δ. Πετρόπουλο και με το Ν. Γ. Πολίτη, καταγόταν από οικογένεια Σαρακατσάνων της Ηπείρου και ανέπτυξε κλέφτικη δράση στην Αιτωλοακαρνανία και τα Άγραφα. Ήταν το φόβητρο των Σπαχήδων (εξισλαμισμένοι ιππείς) και των Χαρατζήδων (φοροεισπράκτορες των Τούρκων) του Αλή Πασά. Αρχικά ήταν πρωτοπαλικάρο του Δίπλα και το 1800 αναγνωρίστηκε ως Καπετάνιος.

Η φήμη του Κατσαντώνη επέζησε και μετά από την περίοδο της επανάστασης και διαδόθηκε κυρίως από τη δημοτική μούσα ως ο «Αετός των Αγράφων» και το «Λιοντάρι της Κλεφτουριάς». Πρωτοπαλικάρο του υπήρξε, ο «Αχιλλέας της Ρωμιοσύνης», όπως ονόμασε ο Κωστής Παλαμάς τον Καραϊσκάκη.

Το 1806 σκότωσε τον έμπιστο του Αλή Πασά, τον Βεληγκέκα. Τον Αύγουστο του 1807, ο Κατσαντώνης συνελήφθη με δόλιο τρόπο, κατ' εντολή του Αλή Πασά, άρρωστος με τύφο σε ένα σπήλαιο στο Μοναστηράκι Ευρυτανίας και οδηγήθηκε στα Ιωάννινα. Εκτελέστηκε στις 28 Σεπτεμβρίου 1808, αφού υπέστη βασανιστήρια. Η μορφή του έμεινε ζωντανή στη μνήμη του λαού μέσα από τραγούδια και έργα τέχνης, όπως ο πίνακας του Θεόφилου.

Ο Δήμος Βορείων Τζουμέρκων, προς τιμήν του Κατσαντώνη, χαρακτήρισε το έτος 2022 ως «Έτος Κατσαντώνη».

9. Τι καινούριο έμαθες από το ιστορικό σημείωμα;

10. Γιατί νομίζεις ότι ο Θεόφιλος διάλεξε να ζωγραφίσει αυτό το γεγονός;

Μέρος Δ: Δημιουργική Δραστηριότητα

Γράψε ένα μικρό γράμμα σαν να ήσουν ο Κατσαντώνης λίγο πριν τον θάνατό του ή φτιάξε ένα σκίτσο/κόμικ που να δείχνει το πώς φαντάζεσαι τη σκηνή.